

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi nopeusvalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että tieliikenteen nopeusvalvontatutkan paljastamiseen tarkoitetut tutkanpaljastimet kiellettäisiin. Kiellettäviksi tulisivat myös liikenteenvalvontatutkan häirintälaitteet. Edellä tarkoitettujen laitteiden käyttö ja hallussapito olisi kielletty tieliikennelaisissa tarkoitettulla tiellä Suomessa rekisteröidyssä moottori-ikätyöisessä ajoneuvossa tai sen perävaunussa. Lisäksi kiellettäisiin laitteiden maahantuonti ja valmistus levittämistarkoituksessa, kaupan pitä-

minen, myynti ja muu luovutus sekä asentaminen moottori-ikätyöiseen ajoneuvoon tai sen perävaunuun. Kiellon rikkomisesta voitaisiin tuomita sakkoo. Laite tuomittaisiin valtiolle menetetyksi. Jos on syytä epäillä, että edellä tarkoitettua kieltoa on rikottu, voitaisiin toimittaa etsintä ja henkilöön käyvä tarkastus laitteen löytämiseksi.

Laki on tarkoitus saattaa voimaan heti, kun eduskunta on sen hyväksynyt.

YLEISPERUSTELUT

1. Nopeusrajoitusten valvonta ja liikenneturvallisuus

Nopeuksien rajoittaminen on lukuisten koti- ja ulkomaisten tutkimusten mukaan halpa ja tehokas keino parantaa liikenneturvallisuutta muun muassa seuraavista syistä:

— tilanteiden havaitsemiseen ja arvioimiseen käytettävä aika lisääntyy ja reaktioaikana kuljettu matka lyhenee,

— erityisesti kokemattomien kuljettajien kyky hallita ajoneuvoaan lisääntyy,

— nopeuksien hajonnan vähetessä ohitustarve vähenee,

— onnettomuuksien vakavuusaste lievenee.

Rajoitusten noudattaminen edellyttää tehokasta valvontaa, sillä kiinnijoutumisriski on yksi tärkeimpiä liikennekäyttäytymiseen vaikuttavia tekijöitä. Valvonnan vaikeuttaminen heikentää liikenneturvallisuutta.

2. Nopeusvalvontaa vaikeuttavat laitteet

Tutkanpaljastin on yksinkertainen radiovastaanotin, joka toimii liikennetutkan taajuuksilla. Vastaanottaessaan liikennetutkan lähetteen laite antaa hälytyksen, yleensä äänisignaalin.

Laitteiden koko ja herkkyys vaihtelevat. Osa on irroitettavissa helposti, osa on kiinnitetty ruuveilla kojelautaan. Suoritetuissa kokeissa on havaittu eräiden tutkanpaljastimien ilmoittavan poliisin tutkavalvonnasta jopa noin 2,5 kilometrin etäisyydeltä.

Lähes kaikki tutkanpaljastimet ovat ulkomaisia. Niitä on pyritty myymään suoramainonnalla ja myös lehti-ilmoituksin vetoamalla niiden antamaan turvallisuuden tunteeseen, jolla ilmeisesti tarkoitetaan kiinnijoutumisriskin vähenemistä. Nykyinen lainsäädäntö ei anna mahdollisuutta puuttua tutkanpaljastimiin.

Liikennetutkaa voidaan periaatteessa myös häiritä teknisin keinoin. Vaikka tarkoitukseen sovel-

tuvia riittävän halpoja menetelmiä ei ole toistaiseksi käytössä, ongelma on syytä ottaa jo nyt lainsäädännössä huomioon. Elektroniikan nopea kehittäminen saattaa tuoda markkinoille uusia häirintään soveltuvia laitteita.

3. Ulkomaiset säädökset ja kansainväliset suositukset

Tanskan radiolainsäädännössä määritellään kaikenlaiset radioaaltojen avulla suoritettavat toiminnot luvanvaraisiksi. Ohjeet ja luvat antaa yleisten töiden ministeriö. Lupia tutkanpaljastimille ei myönnetä. Lainvastaisesta toiminnasta voi seurata sakkoa. Norjassa tilanne on muutoin samanlainen mutta rangaistukseksi voidaan tuomita myös enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Ruotsin vuonna 1966 annetussa radiolaissa sallitaan kaikkien radiovastaanottolaitteiden käyttö ilman erillistä lupaa. Tämä mahdollistaa myös tutkanpaljastimien käytön liikenteessä. Ruotsissa tosin on käyty julkista keskustelua radiolain muuttamisesta siten, että tutkanpaljastimien käyttö voitaisiin estää, mutta toistaiseksi radiolain muuttamiseen tai erillislain säätämiseen ei ole Ruotsissa ryhdytty.

Euroopan liikenneministerikonferenssi (CEMT) on kokouksessaan Dublinissa 25 ja 26 päivänä toukokuuta 1982 hyväksynyt nopeusrajoitusten ja liikennevalojen valvontaa koskevan päätöslauselman. Päätöslauselmassa todetaan, että nopeusrajoitusten noudattamisella on tärkeä merkitys liikenneturvallisuuden parantamisessa ja että kuljettajien käyttäytyminen riippuu valvonnan tehokkuudesta. Edelleen todetaan, että valvontaa

pyritään kiertämään muun muassa tutkanpaljastimia käyttämällä. Tämän perusteella liikenneministerikonferenssi suosittelee konferenssin jäsenmaille sellaisia toimia, ettei nopeusrajoitusten valvonnan tehokkuus muun muassa autoihin asennettujen tutkanpaljastimien takia vaarannu. Päätöslauselman pohjana olevassa raportissa todetaan tutkanpaljastimen käytön olevan kiellettyä ainakin Belgiassa, Englannissa, Ranskassa, Saksan Liittotasavallassa ja Sveitsissä.

4. Asian valmistelu

Tutkanpaljastimien lisääntyneen markkinoinnin ja autojen keskinopeuksien kasvun vuoksi liikenneministeriö asetti helmikuussa 1982 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää, millä tavalla tutkanpaljastimien asentaminen ajoneuvoihin ja niiden käyttäminen tulisi kieltää, ja tehdä tarvittavat säädösehdotukset. Työryhmän ehdotuksesta pyydettiin lausunto liikenteen piirissä toimivilta viranomaisilta ja järjestöiltä. Tämän jälkeen liikenneministeriössä laadittiin lopullinen esitys yhteistyössä oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön kanssa.

5. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksen mukaan lain noudattamisen valvonta tapahtuisi normaalin liikenne-, tulli- ja rajavartiolaitonnan sekä ajoneuvokatsastuksen yhteydessä. Esityksellä ei ole organisatorisia tai välittömiä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 §. Laki koskisi tutkanpaljastimia, jotka on määritelty pykälän 2 momentissa ja tutkan häirintään tarkoitettuja laitteita. Häirintälaitte on määritelty 1 momentissa laitteen käyttötarkoituksen perusteella. Määritelmän piiriin eivät siten luonnollisesti kuulu luvalliset laitteet, joilla on toinen käyttötarkoitus, mutta jotka saattavat esimerkiksi epäkuutoisina aiheuttaa myös häiriötä tutkan toimintaan.

2 §. Pykälällä on tarkoitettu tyhjentyvästi estää kaikki kiellettyihin laitteisiin liittyvä liiketoiminta sekä laitteiden levittäminen. Koska monis-

sa maissa tutkanpaljastimen käyttö on sallittua, ulkomaista matkailijaa ei ole asianmukaista rangaista hänen kotimaassaan mahdollisesti sallitun laitteen tuomisesta Suomeen. Tämän vuoksi ulkomailla rekisteröidyissä autoissa olevat tutkanpaljastimet ja tutkan häirintälaitteet on jätetty rangaistavuuden ulkopuolelle. Kuitenkin niiden käyttäminen Suomessa ehdotetaan rangaistavaksi.

Nopeusvalvonnan häiritsemiseen voi syllistyä muukin henkilö kuin ajoneuvon kuljettaja. Siten myös matkustaja voisi tulla rangaistavaksi kysees-

sä olevaan säännökseen sisältyvän kiellon rikkomisesta. Tutkanpaljastimen käyttäminenä olisi pidettävä laitteen tosiasiallista käyttämistä. Näin ollen jos kuljettajan apuna toinen henkilö pitäisi hallussaan tutkanpaljastinta ja kuljettaja käyttäisi laitteen varoitussignaalia hyväkseen, kumpaakin voitaisiin rangaista.

3 §. Ehdotetun säännöksen mukaan 2 §:ssä tarkoitettua kiellon rikkomisesta voitaisiin tuomita sakkoo. On mahdollista, että nopeusvalvonnan häirintään tarkoitettua laitteen käyttäjä joissakin tapauksissa voitaisiin tuomita rangaistukseen myös muun lain perusteella, esimerkiksi rikoslain 16 luvun 2 §:n nojalla haitanteosta poliisille. Esitykseen ei kuitenkaan ole otettu viittaussäännöstä, koska edellä selostettua mahdollisuutta voidaan pitää muutoinkin selvänä.

Rikoksen nimeksi ehdotetaan tutkanpaljastinrikkomusta, joka kattaisi kaikki tässä laissa kielletyt teot.

4 §. Tässä laissa tarkoitettua kiellon tehosteeksi ehdotetaan myös menettämisseuraamusta, joka kohdistuisi kiellettyyn laitteeseen. Jos laitteita on myynnissä, koskisi menettämisseuraamus koko myytävien laitteiden varastoa.

5 §. Ehdotetun säännöksen mukaan poliisi sekä tulli- ja rajavartiolaitos valvoisivat tämän lain noudattamista.

6 §. Pykälän 1 momentilla mahdollistettaisiin kotietsinnän ja henkilöön käyvän tarkastuksen toimittaminen siitä huolimatta, että lain enimmäisrangaistus tulisi olemaan ainoastaan sakkoo.

Ilman etsintäsäännöstä laitteiden löytäminen

ja poistaminen olisi vaikeata ja monasti jopa mahdotonta, koska ne ovat nopeasti irroitettavia ja usein lisäksi niin pienikokoisia, ettei niiden havaitseminen ole mahdollista ilman tarkastusta ja etsintää.

Muilta osin kotietsinnän ja henkilöön käyvän tarkastuksen toimittamisessa noudatettaisiin ehdotetun 2 momentin mukaan takavarikosta ja etsinnästä rikosasioissa annetun lain (260/59) säännöksiä. Myös esineen takavarikointia toimitettaessa olisi noudatettava viimeksi mainittua lakia, mistä selvyuden vuoksi ehdotetaan otettavaksi maininta kysyiseen säännökseen.

7 §. Ehdotetun säännöksen mukaan myös katsastusmiehellä olisi oikeus ottaa 1 §:ssä tarkoitettu laite pois ajoneuvosta tai sen perävaunusta. Katsastusmiehellä ei kuitenkaan olisi oikeutta muihin toimenpiteisiin, vaan laite olisi heti toimitettava poliisille. Jos laitetta ei kyettä poistamaan, ajoneuvon tai sen perävaunun käyttäminen olisi estettävä niinkuin tieliikennelaissa on säädetty.

8 §. Tarkempia säännöksiä lain soveltamisesta ja täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella.

9 §. Lain pitäisi tulla voimaan mahdollisimman nopeasti, koska tiedossa oleva uusi rangaistussäännös saattaa lisätä laitteiden markkinointia odotusaikana ja laitteiden poistaminen liikenteessä olevista ajoneuvoista voisi osoittautua vaikeaksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

nopeusvalvontaa vaikeuttavien laitteiden kieltämisestä.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tätä lakia sovelletaan tutkanpaljastimeen ja laitteeseen, jonka tarkoituksena on häiritä liikenteenvalvontatutkan toimintaa.

Tutkanpaljastimella tarkoitetaan tässä laissa laitetta, joka on tarkoitettu tai jota käytetään liikenteenvalvontatutkan ilmaisemiseen tai paljastamiseen.

2 §

Edellä 1 §:ssä tarkoitettua laitetta ei saa käyttää eikä pitää hallussa tieliikennelaissa (267/81)

tarkoitettulla tiellä Suomessa rekisteröidyssä moottorikäyttöisessä ajoneuvossa tai sen perävaunussa. Sitä ei saa myöskään levittämistarkoituksessa tuoda maahan tai valmistaa, eikä myöskään pitää kaupan taikka myydä tai muuten luovuttaa eikä asentaa moottorikäyttöiseen ajoneuvoon tai sen perävaunuun.

Ulkomailta rekisteröidyssä moottorikäyttöisessä ajoneuvossa tai sen perävaunussa olevaa tutkanpaljastinta ei saa käyttää tässä pykälässä tarkoitettulla tiellä.

3 §

Joka rikkoo 2 §:ssä tarkoitettua kieltoa, on tuomittava *tutkanpaljastinrikkomuksesta* sakkoon.

4 §

Tämän lain vastaisesti hallussapidetty tai käytetty taikka maahantuotu, valmistettu, kaupan pidetty, myyty tai muuten luovutettu taikka asennettu laite on tuomittava valtiolle menetetyksi. Jos laite on siirtynyt toiselle taikka hukattu tai hävitetty, sen arvo voidaan kokonaan tai osaksi tuomita menetetyksi.

5 §

Poliisi sekä tull- ja rajavartiolaitos valvovat tämän lain noudattamista.

6 §

Jos on syytä epäillä, että on tehty tässä laissa tarkoitettu rikos, voidaan toimittaa kotietsintä ja henkilöön käyvä tarkastus 1 §:ssä tarkoitetun laitteen löytämiseksi.

Muutoin on kotietsinnässä ja henkilöön käyvässä tarkastuksessa samoin kuin takavarikon toimittamisessa noudatettava, mitä niistä on säädetty takavarikosta ja etsinnästä rikosasioissa annetussa laissa (260/59)

7 §

Poliisi- tull- ja rajavartiomiehen lisäksi myös katsastusmiehellä on oikeus ottaa 1 §:ssä tarkoitettu laite pois ajoneuvosta tai sen perävaunusta. Katsastusmiehen on heti toimitettava laite poliisille. Jos laitetta ei voi ottaa pois, ajoneuvon tai sen perävaunun käyttäminen on estettävä niinkuin tieliikennelaissa on säädetty.

8 §

Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

9 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 1984.

Helsingissä 23 päivänä maaliskuuta 1984

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Liikenneministeri *Matti Puhakka*